

SHEFQET TIGANI

BIBLIOTEKA
SHTETIT

814-32

sh 65

TREGIME

Burimi i Valit

814-32

SH 65

SHEFQET TIGANI

TREGIME

Burimi i Valit

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

FLAMURTARI

Në betejën që qe zhvilluar disa ditë më parë, i ishin vrarë babai dhe të tre vëllezërit. Kishte mbetur i vetmi mashkull i fisit të tij. Duke qëndruar në llogore, pranë flamurit, të cilin e kishte ngulur mbi një ledh, kujtoi shumë gjëra nga fëmijnia dhe familja, kujtoi gjëmat, çjerrjet e faqeve të grave dhe kullën e tij të braktisur.

E kujtoi mirë atë mëngjes kur ishin nisur nga shtëpia, të katër vëllezërit me babanë në krye. Ata ecnin duke lënë pas kullën. Në kullë nuk kishte mbetur asnjë pushkë. Pushkët e familjes ishin nisur të shpërthenin atje ku ishin mbledhur burrat, në luftë. Babai kishte thënë se një armik i egër dhe i pangopur kishte dalë në Veri dhe donte të hynte në tokat tona, në kullat. Atij për një çast i ishte kujtuar bajlozi i legjendave dhe kishte menduar se duhej të bëhej një Gjergj Elez Ali dhe ta shpëtonte vendin prej atij bajlozi. Ai nuk paskësh dalë nga deti, siç thoshte legjenda, por nga toka.

Kishin rrëmbyer armët, kishin lënë pas kullat dhe ishin zbratur shumë armë mbi kokët e bajlozëve që donte të përllante toka. Për ta ato toka ishin po

aq të shtrenjta sa dhe kullat, fëmijët dhe jeta e tyre!

Në betejën e fundit, të zhvilluar disa ditë më parë, i ishte vrarë babai me të tre vëllezërit. I kishin ardhur shumë luftëtarë për kryeshëndoshë, por ai s'kishte gjetur ngushëllim. Kishte filluar të urrente bajlozin dhe t'i donte edhe më shumë ato toka.

U dëgjua tri herë jehona e një briri dhe kjo donte të thoshte se duhej të mblidheshin në kuvend krerët udhëheqës të luftëtarëve. U ngrit dhe shkoi drejt një shpelle me një kube të lartë, e cila mban-te brenda mbi njëqind luftëtarë. Ata ishin mbledhur të gjithë në gjysmëmugëtirën e shpellës dhe ngjanin si copa kërcunjsh, të prerë në një pyll të madh, të dendur, shumëshekullor.

U ngrit baca dhe i tha që ta linte luftën e të kthehej në kullë; kulla e tij kishte dhënë katër burra dhe ata nuk donin që të ikte edhe jeta e atij djali. Ajo ishte një kullë që duhej të përtërihej për kohë të tjera.

— Një kullë luftëtarësh nuk duhet të mbetet pa luftëtarë, — tha baca.

Nëpër shpellë u dëgjuan murmurima dhe fjalë aprovimi.

— Babai më solli për të luftuar. Në qoftë se u vra bashkë me vëllezërit e mi, kjo do të thotë se unë duhet të luftoj edhe për ta, — tha djali.

Burrat e kuvendit u shtangën e s'dinin ç'të thoshin. Ishte një heshtje e rëndë. Nga gryka e shpellës dëgjoheshin jehonat e erërave dhe të shtëna të largëta. Kudo bëhej luftë. Ai pa atë copë qiell që shfaqej para grykës së shpellës. Ishte një qiell me re të zeza, që davariteshin e përlesheshin me njëra-tjetrën. Ishin kohëra të vështira.

— Ne nuk duam të shuhet fisi juaj. Ne duam që ai të shtohet dhe të rritet mbi këtë tokë, prandaj kërkohet që ta lësh luftën, — tha baca.

Djali nuk dëgjonte.

Atëherë prej atyre të kuvendit u ngrit një luftëtar. Ai tha se, fundja, djali le të rrinte në luftë, por të mos ishte flamurtar. Le të rrinte prapa dhe ta kishin kujdes burra të regjur me luftën. Djali i pa me vëmendje burrat e kuvendit. Ata dukeshin të bukur e hijerëndë në madhëstsinë e tyre, me mustaqe të dendura dhe qeleshe që s'di përse atij iu dukën si fragmente kështjellash të pamposhtura. Kaloi duart në fytyrën e tij të njomë dhe lëmoi mustaqet e holla, që sapo kishin filluar t'i nxinin nën hundë. Dikur edhe ai do të kishte mustaqe të dendura dhe do të dukej po aq hijerëndë e madhështor sa edhe ata.

— Jo, tha djali, — unë do të eci në rrugën e babait. Ai ishte flamurtar. Edhe unë s'do ta lëshoj flamurin nga dora.

Burrat e kuvendit u vështruan sy më sy me njëri-tjetrin. Ishte e kotë të merreshin me fjalë me atë djalë. Atë nuk do ta bindnin fjalët. Duhej menduar dhe gjetur diçka më bindëse dhe më tronditëse se fjalët.

Atëherë u ngrit ai që të gjithë e thërrisnin «baccë». Ai baca tha se nuk duhej të merreshin më me fjalë. Kishte ardhur koha që të kishte pak fjalë dhe shumë veprime. Në të gjitha çështjet, pak fjalë! Pastaj baca tha se do të ishte prijës dhe flamurtar ai burrë, të cilit do t'i qëndronte në njëren degë të mustaqes një krehër i hekurt, i rëndë. Burrat vështruan njëri-tjetrin në mënyrë aprovimi, pastaj vështruan

të kënaqur djalin sikur deshën t'i thoshin se, ai që ishte vullneti i tyre, në një farë mënyre do të bëhej. Atëherë baca thirri, dhe një luftëtar i solli krehurin e hekurt e të rëndë. Djali vështronte të gjithë burrat dhe atë krehër të rëndë. Për burrat nuk ndiente armiqësi. Ai i donte ata. Për atë krehër të rëndë ndjeu menjëherë diçka të përzier me trishtimin dhe ankthin, diçka që i sillte dobësi e pasiguri. Mendoi se edhe ai çast dobësie e pasigurie do të kalonte.

I pari e provoi baca. Ai kishte mustaqe të mëdha, të zbardhura nga thinjat dhe të zverdhura pranë fejeve të hundës nga nikotina e asaj llulle, të cilën e hiqte më nge në kohën e pushimit dhe të çlodhjes. Krehri u zhduk dhe humbi midis atyre qimeve të dendura, por ato s'patën forcë ta mbanin. Krehri ra përdhé. Djali e pa veten ngushtë dhe u skuq e u drodh nga diçka e papërcaktuar. Vështrimet u kthyen nga ai. Kuptoi se ishte shumë i ri për t'u matur me mustaqet e dendura të burrave të kuvendit. Asnjëherë nuk kishte treguar kujdes për to dhe nuk i kishte parë me aq vëmendje, si ato çaste. Për të mustaqet ishin simbol i forcës së burrave dhe diçka e shenjtë për ata që i mbanin. Asnjëherë nuk ishte munduar të vështronte dendësinë dhe llojet e tyre. Shikonte me vëmendje dhe mundohej të përcaktonte me hamendje se në cilat mustaqe të atyre burrave do të qëndronte ai krehër i rëndë. Prova e parë, më e vështira, kishte kaluar.

Ai nuk duhej të largohej nga lufta. Nderi i babait dhe i fisit nuk e linte të ikte, edhe pse kishte mbetur i vetmi mashkull. Burrat kërkonin që ai të largohej nga lufta. Ai nuk do të ikte. Kishte shumë

arsye që të mos ikte. A mund të largohesh ashtu i përzënë, duke lënë pas gjakun e babait dhe të vëllëzërve, vetëm se kërkonin të përtërinin një fis? Ç'do të bënte fisi në tokën e kafshuar dhe të përgjakur?

Nga gryka e shpellës vinin hera-herës jehonat e largëta të luftës, hingëllimat e kuajve dhe britmat e shfrenuara të luftëtarëve. Të gjitha këto ia bënë më të afërta gulçimet e klithjet e atij bajlozi që donte të përllante toka. Ai ishte rritur duke përtypur në vend të ushqimit përralla dhe legjenda të treguara nga gjyshet dhe gjyshërit, ishte mësuar të ëndërronte dhe ta donte atë që ishte e mirë, e guximshme, trime dhe të urrente ato forca të egra që u nxirrnin punë atdhetarëve. Ato forca i shfaqeshin herë si bajlozë, herë si kuçedra, herë si gjigantë.

Edhe tani që ishte rritur, armikun e shihte si një bajloz. Ky ishte më i rrezikshëm nga ata që kishte dëgjuar se përllante toka. Dhe i gllabëronte ashtu siç i gjente përpara, me gjithë pyje, shkurre e driza, me gjithë arat e mbjella me drithëra. Bajlozi kërkonte të jetoje në barkun e tij. Si mund të ishte jeta në barkun e një bajlozi? Ndjeu pështirosje dhe të dredhura tmerri, kur e mendoj këtë.

Duhej të luftonte edhe ai.

Ai e mbërtheu fort në duar atë krehër dhe sytë i shkëlqyen nga një dritë, të cilën luftëtarët nuk ia kishin parë kurrë. Ngriti dorën me atë krehër të rëndë dhe e shpuri atje ku kishte mustaqet. Të ishte i marrë ky djalë? Ai e pa me sytë e tij se si ra ai krehër i rëndë prej mustaqeve të dendura të bacës. Ç'kërkonte ai?

Ata panë pas pak se gjaku po i rridhte mbi buzët, nëpër gojë dhe po i rrëshqiste nëpër mjekër de-

ri në thellësitë e kraharorit. Për çudi, ata panë se ai krehër i rëndë dhe i hekurt kishte qëndruar atje ku ishin mustaqet e tij. Krehri ishte i përgjakur ashtu si dhe gjysma e fytyrës, duke filluar nën buzët. Më pas ata kuptuan edhe diçka tjetër, që donin ta thoshin me zë të lartë, kuptuan se Shqipërisë kurrë nuk i kishin munguar burrat, dhe me djem të tillë toka s'kishte për t'u mposhtur kurrë.

Atëherë baca lëvizi nga vendi, iu afrua djalit dhe e rroku në gjoksin e tij të fuqishëm.

— Ji pra prijës dhe flamurtar, — i tha baca dhe vështronte nga ata që ishin në kuvend. U tundën kokat e tyre të rënda dhe gjithçka ishte vendosur.

Heshtja që e gjatë, e madhërishme. Nga gryka e shpellës vinin zërat e luftëtarëve.

BURRAT E QYTEZËS

Hodha vështrimin nga dritarja e dhomës sime dhe pashë njerëz që rendnin për nga zyrat e shfrytëzimit. Më pas dëgjova zhurmën e një makine që e mori kthesën për në Zonë me shpejtësi. Pashë Filipin, ndihmësmjekun, që kaloi duke nxituar, kokulur, para dritares sime. Fytyra e tij, të cilën e pashë në disa të dhjeta të sekondës, në kalimin e shpejtë, para xhamit, ishte serioze dhe e shqetësuar.

Diçka kishte ndodhur.

U ngrita sakaq nga tavolina ime e punës dhe do-la. Nga të gjitha skajet e qytezës dilnin njerëz të veshur me peliçet e pambukta, me qillota prej shajaku, shtrënguar deri poshtë, në sy të këmbës. Para zyrës së shfrytëzimit ishin grumbulluar shumë punëtorë, fshatarë që u ndodhën rastësisht dhe fëmijë. Rrinin pa folur ose murmurisnin, duke treguar me zë të ulët atë që kishte ndodhur.

Ganiu e kishte zënë gazi. Ai ishte pontisti i sondës 30, thellë në grykë të Trrubullit. Nuk dihej me saktësi si e kishte zënë gazi. Sonda kishte dy muaj që shponte dhe ndofta në metrat e fundit kishte shpërthyer gaz. Murmurimat thoshin se, kur kishte shpërthyer, Ganiu kishte qenë lart në pont,

e kishte ndier gazin i pari, u kishte thirrur shokëve të ruheshin dhe vetë kishte zënë të zbriste. Në të zbritur të kullës, pesë-gjashtë metra mbi motorat, kishte humbur ndjenjat dhe kishte shpëtuar për mrekulli pa rënë midis hekurave dhe vërtitjes së motorave. E rëndësishme ishte se qe ngjitur lart vetë Avniu, e kishte hedhur në krahë, kishte zbritur me të dhe e kishte nxjerrë nga zona e helmuar me gaz.

Makina që e kishte sjellë, qëndronte diku më tutje, në kthesën që të shpinte në ndërtesën e PTT-së.

Nuk dinim se ç'ndodhte brenda. Ganiun e kishin sjellë pa ndjenja dhe brenda kishin hyrë Filipi (në qytezë e thërrisnin të gjithë doktor) dhe infermierja. Pak më tej pashë tri mësueset tona, Ferziletin, Valin dhe Majlindën. Ato qëndronin pak mënjanë. Kur u afrova tek ato, pashë se Ferzileti i kishte sytë të përlojur.

— Si ndodhi?, — më pyeti Majlinda. Ajo ishte më e vogla midis tyre dhe kishte tre muaj që kishte ardhur të punonte në shkollën tonë.

— E ka zënë gazi, — thashë.

Ferzileti fshiu sytë me kurrizin e dorës dhe hoqi hundët. Ajo ishte vajzë e mirë dhe shumë e dhëmbshur. Kishte plot arsye të shqetësoheshim e të merakoseshim për Ganiun. Ai ishte djalë i gjallë, me trup mesatar e të ngjeshur, i shkathët si ketër kur ngjitej në pont, i qeshur e hokatar me të gjithë. Ne jetonim të tërë në një qytezë. Aty hanim e pinim, gëzoheshim e shqetësoheshim, flinim nën një qiell dhe na ngrohte dielli i agimeve njëherësh të gjithë.

— Mjaft, — i thashë Ferziletit. — Nuk duhet të jetë me rëndësi.